G ꝙ sit eius præmissa, vocat apud eos prędicatum. Et decet ꝙ assuescas istos syllos differentes, quia veteres iam posuerunt eos in libris suis, vt plurimum taliter. Et vtemur talib⁹ sermonibus, dum offerentur nobis disiuncti, & reducemus eos in coniunctos, dum diuiserimus oēs suas pmissas, & suos medios terminos, & minores, & maiores, & cōclusiones, quarum opus est in cōclusione ad quęsitū vlumū, & non cōclusiones, quę vocant superfluę: & sunt illę, quarū non est opus ad cōclusionem q̄siti intēti, & instituemus ter-
H minos medios, ex quo sunt repetiti bis, & dum nouerim⁹ terminū mediū, cognoscemus figurā, & hoc ex sua positione ad duas extremitates, & declarata etiā erit extremitas minor & maior in cōparatione ad cōclusionē, & iā declarata ēt erit figura sylli ex ipsa cōclusione, quia conclusio affirmatiua vlis erit in specie prima primæ figuræ necessariò: & ideo fuit ista spēs dignior in demōstrationibus Et cōclusio vlis negatiua erit in secūda specie figurę primę, & in aliquibus speciebus secundę figurę, nō in alijs. Et cōuenit cū
I hoc, ꝙ diuidamus ex partibus præmissarū, quid sit prædicatū & subiectum in præmissis, quia aliqñ contingit ꝙ præcedat prædicatū in eloquio & postponat subiectū absque hoc ꝙ sit reuersio præmissæ, & est quod denominatur in hac arte per conuersionē, & vocāt ipsam homines artis Grāmatices Arabum narrationē principij præcedentis. Sicq; decet, ꝙ cognoscamus ꝙ prędicatū & subiectū in præmissis aliquando erunt dictiones separatę, & aliquādo erunt complexæ compositione conditionis & connexionis, & ali-
K quando erit subiectum in præmissis cōpositum ex duabus dictionibus separatis, & erit in eo denominatio ponens ipsum ad modum dictionis separatę, sicut est dictū tuū, Socrates pater tuus stat. Et sic cōuenit ꝙ obseruemus in pronūciatione literarū, quæ dum cōiungentur repetitæ procedent ſm semitā nominis, dum fuerit, de quo est narratum, & sunt subiectū & prædicatū de quo, & quod, quæ denominauerunt hoīes artis Grāmatices per nomina coniuncta: donec innotescat vtenti eis narratio, & de quo narra-
L tur, quę sunt subiectū & prædicatū: & hoc dum sciemus locū copulæ, q̄ est in illa, qd̄ signum appellat apud Grāmaticos, & in summa ꝙ assuescamus capitulū, quod dicunt Grāmatici capitulum pronūciationis, quia tale est gēti, cui proprium est hoc idioma: & sic̄ in vnaquaq; gēte ſm suum idioma, postq̄ ars Grāmatices vnicuique idiomati habet duas partes, quarum altera ē necessaria ad intellectionē rerum apud homines illius idiomatis ſm eorū loca, prout est eleuatio verbi, & depressio verbi in idiomate Arabum,
M & altera pars nō est necessaria in illa arte, sicut est depressio narrationis, fuit, & depressio ibi, vbi: & ideo nos non inuenimus plurimū huius partis, vt cōiter impositū apud oēs Arabes. Et totū hoc est, postq̄; cognouerimus ex orationibus positis in syllo illam, cuius nō est opus ad conclusionē q̄siti: & hmōi sunt plures spēs, quarū quædā adduntur ad attestationē veritatis, ipsiusq; decorem, & quędā, quę adduntur ad dirigendū ꝓ occursu veritatis in præmissis

A missis. Et hoc est sicut operatio inductionis facientis acquirere veritatem, & ipsius exēpli, qd̄ dirigit ad verificationē, vel ad formationem: & vt est declaratio illius, qd̄ signat nomē, & diuisio, & cōpositio. Et in summa res, quarū nō est aliqua significatio p se, sed adiuuant aliquo mō formationē & verificationem, quę sunt species doctrinæ. Hi itaq; sunt oēs sylli cōes arti demr̄onis, & cæteris artibus, quarū mos est, ꝙ vtantur eis. Sed sermo de inductionē, & exēplo, & signo est ex his, quę
B ꝓpria sunt vnicuiq; arti & vnicuiq; verificationi. Sicq; sermo de illis secundum nostram intentionem est conueniens his sermonibus breuiter & secundum quātitatem illius, qd̄ faciūt acquirere de verificatiōe.

EPITOME IN PRIMVM librum Posteriorum.

De Demonstratione in genere. Cap. I.

Absoluta veritas.

Dicimus, ꝙ demr̄o vlr sit syllr̄s cōpositus ex duabus præmissis veris vlibus necessarijs per se. Veritas aūt ab-
C solute est, ꝙ credatur vere rei, & est, cuius esse in intellectu est secundū quod est extra intellectum, aut quod impoīe sit esse inuentionem huius rei aliter q̄ credamus de eo, & credemus etiā hac nostra fide ꝙ impoīe sit, ꝙ sit aliter, & credemus etiam cum hoc de hoc secundo, ꝙ impoīe sit aliter esse, & sic in infinitum, dum vero cogitauerimus eius oppositum, impoīe erit nobis ꝙ sit aliter, q̄ credimus. Et hæc est pro-
D prietas huius credulitatis ex parte qua est in anima, ꝙ non auferatur per litigiū, neq; æstimet in anima positas ablationis ipsius. Et verum ſm hanc denominationem quoddam est necessarium, & aliquod est nō necessariū. Necessarium quidē est, ꝙ credamus verum illud, quod definiuim⁹ ꝙ impoīe sit ipsum esse aliter q̄ credimus, nec vllo vnquā tempore, nō necessarium vero est quod est verum solum aliquo tpe. Necessariū aūt impoīe est ꝙ mutetur, & trāsferat, & fiat falsum immo continuo est sicut est in intellectu. Quod vero nō est necessariū, poīe est ꝙ mutetur & trāsferat, & fiat fal-
E sum præter ꝙ nouiter fiat defectus in intellectu. Et ipsa veritas necessariò inuenit in rebus perpetuę inuētiōis, sicut ꝙ totū sit maius sua parte: hęc nanq; res non pōt transferri & mutari. Quę autē nō est necessaria inuenit in rebus translatitijs: sicut verū est ꝙ Socrates sit ī domo, aut ꝙ ipse stet. Et hę præmissæ necessariæ, sunt partes demr̄onum, ex quo sunt necessarię, nō mutabiles nec corrupubiles, qm̄ veritas necessaria certe prouenit essentialiter ex
F præmissis necessarijs. Sin aūt, ne fandum esset ꝙ corrumperentur præmissę, & eueniret nobis scīa necessaria de cōclusione: si vero sit, nō est dubiū ꝙ illud sit per accidēs. Adieci mus vero cōditionē ꝙ sint vles, q̄a particulare non euadit, quin sit singulare, aut particulare habēs signū particulare, in habēte autē signum particulare nō prædicatur predicatum p se ex parte qua habet signū particulare, sed ex parte qua illi cōtingit ꝙ sit vle, sicut est nostrū dicere, ꝙ aliquod animal cōnectitur ratio-

Verum duplex.

Necessariū quid nam sit.

Propositio vlis dū taxat ē necessaria, particularis aūt nō nisi à par- tematerię.

G rationali ex parte rei vŕis, cui ineſt rō,& eſt homo. Singularis vero nō eſt neceſſaria, prout diximus: ſicq; ergo vere oportet, ꝙ tradamus cās rei ex parte vŕitatis inuētę in ea, nō ex parte, qua ē ſingularis. Qñ enim dicitur nobis de hoc triangulo demonſtrato, ꝙ tres ipſius anguli ſint æquales duobus rectis, non dicimus ad huius rñſionē, quia ſit ex ligno vel cupro, ſed quia ſit triangulus. Hæ autē præmiſſæ neceſſariæ quædam ſunt per ſe, & quædā non ꝑ ſe. Illę quidem, q̄ non ſunt per ſe, ſunt, vt nix eſt alba, & coruus eſt niger:

H &his non vtunt̃ in demr̄one: ipſarū.n. veritas eſt de ſpecie accidentis. Et neceſſariū vŕe per ſe eſt duarum ſpecierum, quarum vna eſt, qñ fuerint prædicata ea, quibus conſtant ſubiecta, & ſcd̃a ſpecies ē, qñ fuerīt prædicata conſtantia per ſubiecta.

Primi modi pſe, tres ſunt ſpēs.

Sicq; prædicata, quibus cōſtāt ſubiecta, ſunt triū ſpecierum: aut gen⁹ vt eſt aīal, qđ prædicatur de homine: aut dr̃ia, ſicut eſt rōnalitas, quæ prædicatur de eo, vel aggregatū ex illis ſimul, & ē ipſa definitio, & vnū-

I quodq; eorum eſt propinquū: aut remotum. Prædicata vero, quæ cōſtant per ſubiecta, ſunt accidētia eſſentialia, Et horum p̄dicatorū ſunt

Secūi modi per ſe duę ſunt ſpecies.

duæ ſpecies, aut ꝙ ſubiectum ſit acceptū in definitione p̄dicati, & hæc ſunt ipſa proprie, ſicut eſt riſus hoī, & hinnitus equo: aut ꝙ in definitione p̄dicati ſit acceptū genus ſubiecti, aut genus ſui generis, qđ non ſit vŕius genere artis: in quorum vero definitione accipit̃ genus ſubiecti, aut genus ſui generis, hoc eſt, genus artis, ſunt accidētia, in q̄ diuidit̃ genus artis prima diuiſiōe, ſicut ſunt impar & par, in quæ diuiditur numerus. Et hæ ſunt præmiſſæ ꝓpriæ

K generi, de quib⁹ perſcrutatur, ꝓportionatę illi. Prædicata vero, in quorum definitione ſumit̃ genus generis ſuorum ſubiectorum, q̄ ſunt magis cōia q̄ genus artis, ſunt accidentia, in quæ nō diuidunt̃ genera artis prima diuiſione, ſicut ſunt æquale & inæquale, quæ inueniunt̃ in numero, veruntñ diuidit̃ in illa genus generis eorū, ſicut eſt quantitas. Et hęc accidētia ſunt accidētia impropria generi, de quo conſiderat̃, neq; ſunt proportionata, & demr̄ones, q̄ componunt̃ per ea, ſunt cōmunes.

L Et iam extenſa eſt cōſuetudo vt tales demr̄ones pro maiori parte nominent̃ demr̄ones dialecticę, & ſūt inferioris gradus, q̄ cæteræ, & quaſi ſunt ſpeciei neceſſarij, quod nō eſt per ſe, & hoc ſm̃ eius comparationē ad genus, de quo conſideratur. Res autem, quæ hîc ſumuntur genera, ſunt, quarum vŕitas eſt ſicut vŕitas animalis ad hominē & Equum, & hęc eſt veriſſima illarū, quib⁹ dicūtur genera, quia ſunt dicta ſm̃ vniuocationem: & quædā earum ſunt, quarum vŕitas eſt vniuerſalitas entis, & rei, & ſi hæc dicantur genera ſunt ſm̃ poſteriorem ſpeciē, ex quo ſunt dicta de illis ſm̃ analogiam.

M Rurſus p̄dicatorum per ſe, quædā ſunt prima, & q̄dā ſunt non prima. Et primorū, quædā ſunt propria, & quædā impropria. Prædicata itaq; prima ſunt, q̄ non prædicant̃ de genere ſui ſubiecti p̄dicatione vŕi, ſicut eſt diſpoſitio dr̃iæ propriæ & definitionis proprię, & generis proximi: & aliqua eorū ſunt, in quorum definitiōe capiunt̃ genera ſuorum ſubiectorū. Et horū primorū p̄dicatorum propria ſunt, quę cōuertunt̃ in præ-

Prædicata prima quę nam ſint.

A in prædicatione cum ſuis ſubiectis, & hoc inuenit̃ in propria dr̃ia, & ꝓpria definitione, & accidentibus, in quorum p̄dicatorū definitione accipiuntur eorū ſubiecta, & illa ſunt propria. Et ī quibuſdam accñtibus, in quorū definitionibus capit̃ gen⁹ ſuorum ſubiectorum, dū contingit ꝙ fuerint æqualia ſuis ſubiectis, ſed conuenit hoc p̄dicatis, q̄ componūtur ex accidentib⁹ cōioribus, q̄ ſubſtantia, aggregat̃ ex communitate illorum id, qđ ęquat̃ ſubiecto, ſicut eſt nr̃m dictum, triangulus eſt, cui⁹ anguli ſunt æquales duobus rectis.

B Prædicata vero, q̄ ſunt accidētia ſeparabilia, qñ inſunt ſubiecto, illud ſumit̃ in eorū definitione, non ſuū genus Harū vero ſpērum cōueniētiora ad vtēdum ſunt ꝓpria, vel prima ſolum, ſed q̄ non ſunt prima neque propria ſubintrant id, quod eſt per accñs, ſicut ſunt gñа remota, & eorum definitiones, & eorum differentię, & accidentia, in quorū definitione accipit̃ genus generū ſuorum ſubiectorū, & vlteriora: notitia.n. q̄ à nobis deſiderat̃ primo & naturaliter, certe eſt rei formatio per id, quod ipſam appropriat &

C nos exquirere verificationē eſt ob hanc formationem. Quod ergo eſt digniſſimum generum verificationū, qđ facit nos acquirere perfectam formationem, conuenientius eſt, ꝙ appellet̃ demr̄atio: ſicq; futurus ſum magis oſtendere hoc apud ſermonē de demr̄ationib⁹ cārū. Et oīum ſpērum harum p̄miſſarū neceſſariarū, q̄ ſumunt̃ parte ſylr̄i, quę dam ſunt notæ ab initio rei, & illæ ſunt prima intellecta, & quædā ſunt concluſiones ſyllogiſmorum compoſitorum ex præmiſſis notis ab initio rei, & fiunt præmiſſæ ad oſten-

Demr̄atio facit nos acquirere ꝑfectā formationē.

D ſionem alterius concluſionis. Et ſyllogiſmus, cuius talis eſt diſpō, eſt ſyllogiſm⁹ cōpoſit⁹ demr̄atiu⁹. Et vŕr impoſſe eſt, quin oēs ſpēs horū ſyllogiſmorum demr̄atiuorum reſoluātur in præmiſſas per ſe notas ab initio rei. Præmiſſarum aūt notarū ab initio rei, ſunt duæ ſpēs, quarum vna eſt naturaliter adueniens, & altera euenit experientia: in aduenientem aūt naturaliter citius aduenit nobis veritas neceſſaria ab initio rei, præter hoc, ꝙ ſciamus, vñ nobis aduenerit, nec qualiter aduenerit, ſicut ꝙ totum ſit maius ſua parte: &

Præmiſſarū, quę ab initio ſunt notæ, q̄dā à natura, q̄dā vero experiētia nobis adueniunt.

E adueniens ꝑ experientiam eſt, cui⁹ veritas nobis aduenit apud noſtrā inquiſitionem de quibuſdā ſuarū partium, vt ꝙ ſcamonea ſit, q̄ purgat choleram ſolum, aut de maiori parte illarum, vt ꝙ oē aromaticum ſit ſaporoſum, aut de vna earum ſolum, ſicut ꝙ oīs numerus ſit dimidium duorum ſuorū laterum. Cauſa aūt huius exceſſus, vt pl̄m eſt materierum diuerſitas. Hæ itaq; ſunt diſpōnes, quibus ſumunt̃ præmiſſę vŕr & conditiones appoſitæ eis. Et ex quo quæſita deſiderata per ſyllogiſmum demr̄atiuum ſunt triū ſpecierū, aut ꝙ quæramus cauſas rei, &

F ſuam inuentionem ſimul, quaten⁹ viſum fuerit nobis ꝙ hoc ſit poſſe in ea: aut ꝙ quæramus ſuam cām tm̃, qñ notitia ſuæ inuentionis aduenerit nobis per primam notitiā, aut ꝑ ſyllogiſmum: aut ꝙ quæramus ſuā inuentionem ſolum: qđ fieret, aut quia non poſſit ſciri res vltra hanc quantitatem, & hoc in rebus, quarum non ſunt cauſæ priores eis, vel quia notitia inuentionis fuerit directio ad notitiam cauſæ, oportet ꝙ diuidatur

G diuidatur syll's demonstratiuus in has tres spẽs, & nomẽ scientiæ fit his tribus modis, qui dñr de apprehensione analogię fm prius & posteri⁹. Prima itaq; species scitur per demõstrationem simpliciter, & est demõstratio causæ & inuentionis simul. Et secunda scitur per demr̃atione causæ. Et tertia p demõstrationem inuentionis & per signum. Inchoabimus itaq; primo à demonstratione causæ & inuẽtionis, quia ipsa est nobilissima harum specierum.

De demonstratione simpliciter, seu absoluta, q̃ est cãæ. & inuẽtionis simul. C. 2.

H ET dicim⁹, φ oportet necessariò in hac spẽ syllogismi cùm hoc, φ est vtilis scientijs veris, φ tradat cum hoc cãm, adeo φ medi⁹ terminus in ea sit cã duarum rerũ simul, hoc est, cognitionis rei, & causæ rei: contra id quod est dispositio demõstrationis inuentionis, quia medi⁹ terminus ibi est causa cognitionis nr̃æ de conclusione tñ. Causæ aũt, vt alibi dictũ est, sunt quatuor materia, & forma, & efficiens, & finis, & quædam harum quatuor sunt propinquæ, & quædam remotæ, & quædã in potentia, & quædam in actu:

Vide diffusi⁹ p hoc 2. Physic. à tex. c. 27. vsq; ad t. c. 38.

I & illæ omnino non euadunt, quin sint genera, vel dr̃iæ, aut quod currit cursu illorũ. Digniores autẽ harum, vt ex eis construatẽ demr̃atio causæ & inuentionis sunt causæ ꝓpinquæ primæ propriæ, vel primæ non propriæ, qñ hæc spẽs demonstrationis est propria definitio ĩ potentia propinqua, & exquirere verificationem, vt diximus, est ob expetitionem formationis. Dispõ enim illius, cui⁹ notitiã ꝑscrutabimur inter res naturales, & vt vl'ius ĩquam, inter res inuentas, quarum esse non est nostri arbitrij, est, vt illud quod K perscrutantẽ habentes artes Mechanicas de notitia suorũ operatorũ: & manifestum est, φ illorũ exquisitum prima intentione est ipsa formatio Verificatio aũt apud illos q̃ritur ob ipsam formationẽ, ex quo illa est res, qua fit illius operatio & actio. Non est itaque differentia inter duas notitias, nisi quatenus res artificiales facimus & scimus ipsas. Res vero, quæ inueniuntẽ absq; nostra electione, cognoscim⁹ ipsas tantummodo, sed eas perscrutabimur cum hoc fm quantitatẽ, qua nobis deceat φ nostra cognitio de illis sit L proportionalis nr̃ę cognitioni de rebus artificialib⁹. Et hinc ostenditur φ vnum illorũ, q̃ adijciuntẽ vt clausulæ conditionis his demonstrationib⁹ est, φ sua pręd icatio sit fm naturalem modũ, ex quo tales demonstrationes sunt illę, quarũ consuetudinis est, φ tradant intellectionem illius, quod appropriant, & fm rem quã appropriant, & ipsæ vtiq; sunt definitiones in potentia ꝓpinqua. Prædicatio aũt fm naturalem modum est illa, in qua prædicantẽ cãæ de suis cãtis & accñtia de suis sũbis.

Quopacto rerũ artificialiũ notitia gene ret in nobis. Consimile vide 1. Phys. c. 3.

Sunt ergo conditiones hui⁹ spẽi M demonstrationis absolute nouẽ cõditiones: quarũ vna est (vt dixim⁹) φ sit vera: secũda & tertia, φ sit vniuersalis & necessaria: quarta, φ prædicatio sit per se: quinta, φ eius pręmissæ sint causa inuentionis cõclusionis non solum nostræ cognitionis: sexta, φ p̃dicatio ĩ eis sit fm cursum naturalẽ: septima, φ cum hoc φ sunt priores fm esse ipsa conclusione, sint etiã priores fm cognitionẽ, aliquid enim quod est prius cognitione, est posterius fm esse, & talia

Demr̃ationis absolutæ nouem sunt conditiones. 1. Post. t. c. 9.

A lia sunt signa, quorũ medij termini sunt posteriores cõclusione, sed sunt solum causæ nostræ cognitionis: octaua est, φ p̃dicatum in eis sit p̃dicatum prima p̃dicatione: nona aũt est, φ sint propriæ. Et hæ nouẽ conditiones continent oẽs præmissas harum specierũ demr̃onũ æqualiter, siue suæ præmissæ fuerint cõclusiones alterius demr̃onis, vel fuerint notę p se ab initio rei. Propriè autem decernit demr̃ones, quę cõponuntur ex pręmissis per se notis. Decima cõditio, videlicet, φ in eis sit prædicatio quorundã de aliqui-

B bus prĩo, hoc est, sine medio, & huius significatum est, φ non sint ex illis, quę oportet ostendere p aliud, neq; conueniat postea interrogare vlterius, cur sit, videlicet, φ detulissemus huius cãm propinquã? Significatũ autem primi hic est aliud à significato primi in eo qđ ꝑmissum est, quia de æqualitate angulorum duobus rectis dr̃, φ sit prædicatum de triangulo fm pręmissum significatum prædicationis primę fm sigñatũ φ illud non prædicetur de genere trianguli, & non dicatur de illo φ sit pręd icatũ prima p̃dica-

C tiõe fm hoc sigñatum, hoc est, φ sit notum de triangulo sine medio, & non conuenit in illis interrogare, quare sit? Hæ itaq; sunt oẽs conditiones, quas Arist. apposuit ꝓ cõditionibus ipsis demonstrationibus.

Et adiecit has conditiones in eis, quia sunt definitiones ꝓprię in potentia, & vl'r, ex quo sunt nobilissimæ & perfectissimę. Qñ vero caperentẽ acceptiõe, qua sunt demr̃ationes tñ, non apponeretur eis conditio, nisi φ sint res necessaria, quatenus sunt demr̃ationes, nõ res qua sunt demr̃ones nobilissimæ, & si in- D tenditur numerare suas spẽs, prout fecit Abumazar Alpharabius non adijcietẽ eis conditio ꝑter pręmissas nouẽ conditiões, siue inueniatur illa, in qua cõgregatæ sint oẽs conditiones, siue non inueniatur. Re autẽ ita se habente & existente conditione necessaria in partibus harum demr̃onum. ex quo sunt demr̃ones causarum, & inuentionis simpliciter, non ex quo sunt definitiones in potẽtia & termini medij in eis sunt cãæ cum hoc, φ suæ partes sint de seinuicem prædicatæ prædicatione per se, fiunt propria harum spẽrũ, E φ terminus medius in eis sit cã duarum extremitatũ simul, maioris. s. & minoris, aut vnius ipsarũ tñ, minoris. s. aut maioris: & hoc dũ obseruaueris (vt diximus) reliquas cõditiões, & p̃cipue condõnẽ, quæ est p̃dicato fm naturalẽ modũ. Sũt ergo termini medij defiõ ambarũ extremitatũ, aut alteri⁹ ipsarũ, aut ꝑs earũ definitiõis, aut alterius ipsarũ.

Definitiones ĩ potẽtia, sũt cõditiões demr̃ationis absolutæ.

Qñ aũt intuebimur spẽs cõbinationũ demr̃atiuarũ, in quibus est ꝓportio medior̃ terminorũ duabus extremitatibus vna ꝓportionũ, q- F bus accipiũtres in definitiõe alterius rei, q̃ sunt quinq; ꝓportiones, quas numerauerunt, fiunt cõbinationes demr̃atiuæ simpl'r octo spẽs relatæ in libro Abumazar, & in vnaquaq; illarũ spẽrũ sunt partes demr̃atiuæ fm φ nos numerabimus, ĩ cęteris. n. partibus, ꝑter has, quarũ memini, pręcessit fm modũ comparatiõis inter ipsas, & inter spẽs, q̃ sunt demr̃ationes simpl'r, sicut meminit in suo sermone, qñ dixit: & inquirem⁹, q̃ earum sint demonstratiões, & quæ non sint demonstrationes. Et ideo nume-

Combinatiões octo demr̃onis simpl'r.

G numerauit inter illas, q̃ nõ ſunt demſones ſimplr, ſed earũ vires ſunt vires demſationũ ſimplr ſm ſubiectum, & nõ numerant̃ in ſpeciebus ſignorum: de quibus poſtea meminerimus, tñ non complet oẽs illas, prout traderet ipſas diuiſio. Inſinuauit autem gradũ cuiuſdã vnius partis earum confidens intelligẽtiæ lectoris, & breui ſe expediuit inde, ex quo in illis, de quibus meminit ex eis eſt cõmonſtratio de eo, quod reliquum eſt. Et ideo proiecit in confuſo ſpẽm illam, qua nõ fit demonſtratio ſimplr. Et ſcitu dignum eſt,
H ꝙ digniſſima harum combinationũ, in qua fit demſatio ſimplr eſt, cuius medius terminus eſt cã duarum extremitatũ. Deinde poſt hãc eſt, in qua eſt cauſa maioris ſolum, & impfectiſſima earum eſt, in qua fit cauſa minoris ſolũ. Et vlr Abumazar numerauit hanc ſpẽm inter demſones inuentionis cãrum. In illo autẽ eſt quid imbecille, ſed diuidunt demſones cauſarũ in has tres partes, ex eo ꝙ fuit de earum conditionibus, vt diximus, ꝙ medius termin' in illis ſit cauſa cognitionis & concluſionis ſimul. Et ſit concluſio
I cõpoſita ex prædicato, & ſubiecto, quorum medij termini nõ euadũt ꝙ ſint cauſę vtriuſq;, aut alterius eorum, ſin aũt non fit demſo ſimpliciter: hoc autem eſt per ſe notum.

Documentum. Conuenit autẽ te ſcire, ꝙ res accipit̃ in definitione alterius rei multipliciter, aut ſicut capit̃ aĩal in definitione hoĩs, aut ſicut capitur hõ in definitione ridentis, vel ſicut capit̃ numerus in definitione paris & imparis. Et, dum dicimus de aliqua re ꝙ ſit genus rei, vere intẽdimus per illud, ꝙ ſit ſua ꝑdicatio ſicut eſt prę-dicatio aĩalis de homine. Qñ autem K dicimus, ꝙ res ſit in definitione alterius rei, eſt, ſicut homo ſumptus in definitione alterius rei. Dum autẽ dicimus, ꝙ rei genus ſit in rei definitione eſt, ſicut numerus ſumptus in definitione paris & imparis. Nos autem numerabimus ex iſtis combinationibus illas, q̃ poſſes ſunt combinari ex his quinq; ꝑdicatis, videlicet ex genere, & dr̃ia, proprio, & accidente, & definitione, & ex ſuis cõuertentibus, in quibus eſt proportio medij termini ad duas extremitates, aut ad alterã earũ his proportionibus, quibus dicemus ꝙ res ſit L in rei definitione, prout dixim' in pręhabitis, poſtquã obſeruauerim' reliquas conditiones: ex quo illa eſt diuiſio, quæ appropriat demſone ſimpliciter. Et ordinabimus eã ſm ordinem Abumazar Alpharabij.

Primæ partis cõbinationum prima ſpẽs eſt, A eſt definitio B, & B eſt definitio C, & hęc quidem cõcludit duas concluſiones, quarum vna eſt, ꝙ A ſit definitio C in eo ꝙ hẽt duas definitiones: verbi gr̃a, oĩs hõ ẽ aĩal rõnale, oẽ aĩal rõnale ẽ progreſſiuũ bipes. Scd̃a eſt, ꝙ A ſit definitio ptis M definitionis C. verbi gr̃a, oĩs hõ eſt animal rationale, oẽ aĩal rationale eſt corpus nutribile ſentiens cõpræhendens cogitatione & conſideratione. Et ęſtimat̃, ꝙ prima ſpẽs huius partis ſit ex ſpẽbus per accñs, q̃a prædicatio definitionũ de ſeinuicẽ aſſimilat̃ prædicationi ꝓpriorũ de ſeinuicẽ. Eſt aũt hæc prędicatio per accñs, ex quo nõ eſt ꝑdicatio vnius illorum ſm eſſentiam alterius: ſed eſſet hoc, qñ vnius rei eſſent duę definitiones ſm vnum gradum prioritatis ad illam. Si aũt vna illarũ ſit aliquo

Prima pars cõbinationum.

A aliquo mõ poſterior, & altera prior, priori eſſet aditus ad inuentionem poſterioris, & huius medius terminus eſt cã duarum extremitatum, aut minoris ſolum. Secunda ſpecies eſt, A eſt genus ipſius B, & B ẽ genus ipſius C. v.g. oĩs hõ eſt animal, omne aĩal eſt corp' nutribile: oĩs itaq; hõ eſt corpus nutribile, qñ medius terminus in illa eſt cã minoris ſolũ. Tertia ſpecies eſt, A eſt dr̃ia ipſius B, & B eſt dr̃ia ipſius C. v.g. oĩs homo eſt rationalis, oẽ rationale eſt cogitatiuum: concluditur, omnis homo eſt cogitatiuus: & hæc eſt ſi-
B cut pręcedens, qñ medius terminus fuerit cã minoris tñ. Quarta autẽ ſpecies eſt, A eſt in definitione B, & B eſt in definitione C. v.g. oĩs hõ eſt admiratiuus, omne admiratiuum eſt riſibile: ergo omnis homo eſt riſibilis: huius autem medius terminus ſolũ eſt cauſa maioris. Quinta ſpecies eſt, in definitione ipſius, A eſt genus ipſius B, & in definitione ipſius B, eſt genus ipſius C. Congruit autẽ, dum voles hanc eſſe demſonẽ, ꝙ proportio vnius ſpeciei ad alteram ſit ꝓportio eſſentialis, vt gratia exẽpli, denarius eſt par, &
C oĩs par diuidit̃ in media, ĩ paris itaque definitione capit̃ genus denarij, qđ eſt ipſe numerus, & in definitione diuiſi ĩ media capitur genus paris, qđ ẽ ipſa quantitas. Inter quãtitatem aũt & numerũ eſt proportio eſſentialis, & illa eſt demſationum eſſendi, ex quo medius terminus in ea eſt cauſa ſui generis, & ipſius vis eſt vis ſigni. Secundæ autem partis prima ſpecies eſt, A & B ſunt duæ definitiones ipſius C. v.g. omnis homo eſt animal rationale, oẽ animal ratione eſt habens carnes & oſſa, rectæ ſtaturæ, bipes. Et D huius poteſtas eſt poteſtas primæ ſpeciei primę partis: & ſermo de illa eſt, ſicut ſermo de iſta, & vlr hæc pars ẽ ſicut genus primæ partis. Secunda ſpẽs eſt, A & B ſunt duæ differentię ipſis C. v.g. omnis homo eſt rationalis, omne rationale eſt cogitatiuum: & hæc quidẽ eſt demſo, dum vna duarum differentiarum fuerit in gradu definitiõis alterius. Tertia ſpecies eſt, in definitione A & B eſt C, gratia exempli, omnis homo eſt admiratiuus, omne admiratiuum eſt riſibile. Et, dũ in hac fuerit demſo cãæ & eſſendi, medium E erit cauſa maioris, ſicut retulim' in exemplo. Quarta ſpecies eſt, in definitiõibus A & B eſt genus ipſius C. gr̃a exempli, omnis homo eſt aſtutus, oĩs aſtutus habet appetitũ de illo qđ ſenſerat in prædicato. Et iterum cõgruit in iſta dum volumus tradere cãm & eſſe, vt termino medio ſit aditus ad definitionẽ maioris. Adiecimus vero in talibus ſpẽbus, ꝙ ſit medio termino aditus ad definitionẽ maioris, eo ꝙ impoſſe eſt in illis, vt ſit illi aditus ad terminũ maiorẽ, ex quo illa ſunt accñtia.

Tertię partis prima ſpẽs eſt, A eſt F definitio ipſius B, & B eſt gen' ipſi' C. gratia exẽpli, oĩs hõ eſt animal, oẽ animal eſt corpus nutribile ſenſitiuũ: huius medius terminus eſt tñ cã minoris. Secũda ſpecies ẽ, A eſt definitio ipſi' B, & B eſt dr̃ia ipſius C. gratia exẽpli, omnis homo eſt rationalis, oẽ rationale eſt comprehenſiuum cogitatione & conſideratione, & in hac medius terminus eſt cã minoris. Tertia aũt ſpẽs eſt, A eſt definitio ipſius B, & in definitiõe ipſius B eſt genus ipſius C. Euidens

2. ps cõbinationũ.

3. ps cõbinationũ.

G Euidens aut est de hac spē ex parte suæ cōpositionis, ꝙ sit solū demonstratio essendi, quia medius terminus in illa nō est causa vnius duarū extremitatū. Sed aliqñ contingit in quibusdam locis, qñ genus ipsius c inueniatur ī definitione ipsius B, ꝙ aliquo modo sit ipsi B aditus ad definitionem ipsi⁹ c. verbi gratia, omnis piscis est natans, oē natans mouetur in aqua, cuius corporis nihil tangit terram. Contingit itaq; natanti hic cum eo ꝙ in eius definitione inueniť genus piscis, quod est animal, ꝙ aliquo modo sit ei aditus ad H essendū piscem, & ex hac parte possibile est ꝙ in hac specie cōcludatur vna species demonstrationum simpliciter, quæ est, in qua medius terminus est causa minoris solum.

4. ps cōbinationū. Quartæ partis prima spēs est, A est genus ipsius B, & B est definitio ipsius c. verbi gratia, omnis hō est aīal rationale, oē aīal rationale est corpus nutribile.. Et ex huius dispositione ēt notum est, ꝙ eius mediū sit causa minoris solū. sed verificať dum A non fuerit notum de definitione ipsius c. Secūda spēs est, A est I genus ipsius B, & B est differētia ipsius c. gr̄a exēpli, oē animal est sensitiuum, & oē sensitiuum est cōprehensiuum, & hæc etiā est sicut præcedens. Tertia spēs est, A est gen⁹ ipsius B, & pars definitionis ipsi⁹ B, est genus ipsius c. Et hæc quidē fit demonstratio simplr̄, qñ fuerit ipsi B aliquo modo aditus ad definitionē ipsius c, vt tertia spēs tertiæ partis: quando vero hoc non contingit, ipsa est demonstratio essendi solum: gratia exempli, omnis numerus ductus in parem est par, & omnis par est habens qualitatem.

Quintæ partis prima spēs est, A est differentia ipsius B, & B est gen⁹ ipsius c. verbi gratia, oīs homo est animal, & oē aīal est sensitiuum: & iterum huius medius terminus est solum cā minoris. Secūda spēs est, A est differentia ipsius B, & pars definitionis ipsius B, est gen⁹ ipsius c. Hæc itaq; vere per se tradit esse, & si contigerit, ꝙ eius medio termino sit aditus ad minorem, largietur illius causam. Tertia species deest libro Abumazar, & est, A est dr̄ia ipsius B, & B est definitio ipsius c. verbi gratia, omnis homo est animal rationale, & omne animal rationale est ambulans bipes. Abubachar autē Benalczayg, id est Auempace credidit ꝙ vere inde ceciderit, ex quo proportio differentiæ ad definitionem est proportio per accidens, dum contigerit alicui ꝙ eius sint duæ differentiæ. Et apud me sermo de hac est sicut sermo de proportione definitionis ad definitionem, qm̄ non sunt vnius rei duæ differentiæ, neq; duæ definitiones eiusdem vnius gradus, & eius medi⁹ terminus est cā duarum extremitatū, aut solum minoris, sicut est dispō illius, cuius sunt duæ definitiones, quarum vna ostenditur per alterā, nisi poneremus prædicationē definitionum de seinuicē esse ꝑdicationem per accidens, sicut est ꝑdicatio proprietatum. Et propterea conuenisset ipsi Abumazar, ꝙ defuisset hęc spēs, nisi explicuisset de illa, quę constituitur ex duabus definitionibus ꝙ sit demonstratio simpliciter est itaq; perscrutandum de illa. K 5. ps cōbinationū. L M

6. ps cōbinationū. Sextæ partis prima spēs est, definitio ipsius A est B, & B est genus ipsius c. verbi gr̄a, oīs hō est nutribile sen-

A le sensitiuum, & oē nutribile sensitiuū est animal. Secunda spēs est, definitio ipsius A, est B, & B est dr̄ia ipsius c. verbi gr̄a oīs homo est habens cogitationem, & considerationem; & omne habēs cogitationem & considerationem est rationale. Hæ itaq; duæ species sunt specierū demr̄onis simplr̄ illius, s. speciei in qua medius terminus est causa duarum extremitatū. Tertia spēs est, definitio ipsius A, est B, & pars definitionis ipsius B, est genus ipsius c. verbi gr̄a, omnis denarius diuidiť in duo media, & oē diuisum in duo B media est par, & in hac medius terminus est solum maioris. Quarta species est, definitio ipsius A, est B, & definitio ipsius B, est c. Hæc autem contingit dum c non fuerit apparens in definitione ipsius A. Et ideo dixit Abumazar ꝙ talis raro inueniatur: medius itaq; terminus in ista est causa maioris solum.

7. ps cōbinationū. Septimę partis prima spēs est, in definitione ipsius A, est B, & B est sicut genus ipsius c. verbi gr̄a, omnis homo est animal, & oē aīal est habens appetitum. Secunda spēs est, in definitione ipsius A, est B, & B est C dr̄ia ipsius c. verbi gratia, oīs homo est rationalis, & oē rationale est risibile. Et in his duabus spēbus medius terminus est cā duarum extremitatum. Tertia spēs est, in definitione ipsius A, est B, & definitio ipsi⁹ B, est c. verbi gratia, oē aīal rōnale est homo, & omnis homo est risibilis. Et licet huius medius terminus sit causa maioris extremitatis, tn̄ illius prędicatio est ꝑter naturaliter, & huic attestať ꝙ Abumazar fecerat plures spēs talis dispōnis. verbi gr̄a, dū dicimus, A est gen⁹ ipsius B, & B est

D sicut pars definitionis ipsius c, aut A definitio ipsius B, & B est pars definitionis ipsius c. Sed contingit illi ꝙ præmissa eius sit prædicata præter naturaliter, & conclusio prædicata præter naturaliter, sicut quarta spēs primæ partis libri Abumazar. Sicq; est sine dubio demr̄atio essendi, licet medius terminus eius sit cā alterius duarum extremitatum, aut ambarū. Quarta spēs est, in definitione ipsius A, est B, & in definitione ipsius B, est genus ipsius c. verbi gr̄a, oīs homo habet pedes, oē hn̄s pedes est progressiuum. Et medius E terminus in illa est cā maioris. Ex libro autem Abumazar cecidit species huius partis, in qua construuntur demr̄ationes simpliciter, videlicet A est in definitione ipsius B, & B est definitio ipsius c. vt verbi gr̄a, oīs homo est aīal rationale, & omne aīal rationale est risibile: & medius terminus illius est cā ambarū extremitatum, & est ei⁹ prædicatio naturalis, & non est in eius compositione delusio. Et vlr̄ illius sunt omnes cōditiōes quas Abumazar adiecit conditiones demonstrationibus simplr̄. Ipsius autē defectus non est F aliqua causa præter alteram duarū causarum, aut ꝙ ceciderit ex ipso libro, aut ꝙ ipse eam subtraxerit confidens in intelligentia addiscentis.

8. ps cōbinationū. Octauæ partis prima spēs est, definitio ipsius A, est pars generis ipsi⁹ B, & B est definitio ipsius c. verbi gratia, oīs homo est aīal rōnale, & oē animal rōnale est concupiscens.

Scd̄a spēs est, pars defiōnis ipsi⁹ A, est gen⁹ ipsi⁹ B, & B est gen⁹ ipsi⁹ c. verbi gr̄a, oīs homo est bipes, & oē bipes est progressiuum. Tertia species ē, definitionis ipsius A, est genus ipsius

G faria, qñ inuenit̃ res, inueniunt̃ ip-
sius quatuor causę, ex quib⁹ cõstat,
& ideo demonstrationes causę solũ
sunt necessariæ, & non adeunt hanc
materiã, sed possunt imaginari in
euentis huius rei, q̃ sunt pro maiori
parte, sicut est eẽ canitiem homini
tempore senectutis, & sicut sunt euẽ
ta & causæ, ad quas sequitur rem es-
se pro maiori parte ex formis mate
riæ, & efficiẽtis, sed esse finem & for
mam necessario sequit̃ ad esse rem.
Et qñ intenderimus ostendere rem
esse p vnam rei causam fit hoc ĩ ma
teria demõstrationis causæ, & essen
H di simul, & sir̃, qñ proposuerimus
ostendere rem esse per vnam suarũ
causarũ, videlicet materialem vel ef
ficientem, si hoc fuerit in materia
possibilis pro maiori parte, sua ostẽ
sio est cõtingens: multæ.n. res sunt,
quas non oportet sequi ad suã cau-
sam materialẽ & efficientem, conse-
cutione pro maiori parte, v.g. qñ in
uenit̃ fabricans nõ oportet ꝙ inue-
niat̃ domus, in maiori aũt parte re-
rum fit, qñ hoc est contingens, gra-
tia exẽpli, si hic æger credet suo ap-
petitui, & non credet medicis, & est
cõualescẽs, ipse recadet in eius ęgri-
I tudinem Demonstratio vero euidẽ
tiæ pro maiori parte eueniet in hac
materia in accidẽtibus, q̃ esse sequi-
tur rem consecutione pro maiori
parte. vt verbi gratia, quãdo homi-
ni patienti torturã oris accidit apo-
plexia: aut in accidentibus quæ mu
tuo se consequuntur consecutione
pro maiori parte, quando inter illa
fuerit comparatio essentialis. Sicq;
iam locuti sumus de partibus verifi
cationis simpliciter. Redibimus ita
que nunc & loquemur de partibus
formationis simpliciter.

AVERROIS EPITOME

In 11. lib. Posteriorum.

De Definitionibus. Cap. 3.

Ormationum autẽ ꝑ
fectissima est, quæ in
telligit̃ per definitio
nẽ, & definitio tandẽ
est, cui⁹ compositio
est compositio clausulæ cõditionis,
& nexus explicãs significatũ defini-
ti p res essentiales. Dicimus aũt de
ea ꝙ sit oratio, cuius compositio est
compositio clausulæ conditionis &
nexus, vt id sit propria drĩa, qua dif L
fert à demõstratione, cũ demõstra-
tionis compositio, sit compositio il
lius qd̃ verificat̃, aut falsificatur. Res
aũt essentiales distinctę in definitio
nibus sunt duarũ partiũ, partis prio
ris definito, & partis posterioris eo,
& vtraq; ei⁹ pars est propinqua, vel
remota. Remota aũt parũ est, quia
notentur inter ea, q̃ sunt p accidens
in potentia, aut in actu. Digniores
vero illarum, ex quibus cõponunt̃
definitiões, sunt res priores ipsa re,
q̃ sunt propinquæ in actu. Quæ ve-
ro componunt̃ ex rebus posteriori-
b⁹ digniores sunt dici descriptiões, M
nisi de eo, quo non inueniuntur res
priores eo, prout dicit̃ de multis re-
bus. Priorũ aũt sũt duæ partes, pars
q̃dam, q̃ est in re, & pars, q̃ est extra
rem. Et conuenientiores istarũ, ex
quib⁹ componit̃ definitio, sunt res,
q̃ sunt in ipsa re. Res aũt, q̃ sunt ĩ re,
sunt duarũ specierũ, quarũ vna est
materia, & altera est forma: & ideo
est qd̃ dicimus in definitione vera,
ꝙ ipsa cõponat̃ ex genere & drĩa, ge
nus.n. est aliquo mõ materia, & for
ma est drĩa. Genus itaq; dr̃ duobus
modis

A modis, quorũ vnũ est primo & ve-
re, & est illud, qd̃ semp nõ notificet
rẽ, q̃ sit extra definitũ, & est genus,
qd̃ dr̃ vniuoce, sicut aĩal, quod dr̃ de
hoĩe & equo, & hoc est illud, qd̃ est
pars rei, & ipsi⁹ materia aliquo mõ.
Secundũ aũt est genus, qd̃ vocatur
fm̃ narrationem, prout sunt vnũ &
ens: in his aũt non inuenit̃ hæc di-
spositio, s. ꝙ ipsa non notificet de re
quid sit, neq; essentialiter. Si aũt dr̃
de illis genus, hoc est, ex parte qua
similes sint ad rem vl'em ipsius rei.
Drĩa vero nõ notificat vtpt̃ rem,
q̃ sit extra essentiam definiti, ipsa
B enim est forma definiti, sed contin
git in aliquibus rebus ꝙ suę drię nõ
sint notæ, & capient̃ in illis vice dif-
ferentiæ definitio drĩæ, aut eius pro
priũ. Accipim⁹ vero definitionem
differentiæ vice ipsius drię. sicut di-
cimus, ꝙ palma sit arbor faciens da-
ctylos, sumere aũt suum proprium
est, sicut dicimus de equo ꝙ sit aĩal
hinnibile. Sicq; hinc vr̃, ꝙ drĩa no-
tificet rem, quę sit extra definitũ, &
est quodam modo aliud à forma.

Causæ extrinsecę. Res vero, q̃ sunt extra rẽ, sunt triũ
partium, efficiens & finis, & res, cui
inhæret definitum, qñ definitũ fue-
C rit id cui est subiectũ, & maior pars
taliũ procedit processu scdæ partis
drĩæ, s. quę nõ est in rei essentia. De
finitio vero, q̃ cõponit̃ ex rebus po-
sterioribus definito, est, ex quo re-
rum definitarũ sunt duæ spẽs, quæ-
dam spẽs, qua non sunt res priores,
& posteriores ea, & spẽs, qua sunt res
priores & posteriores ea. In prima
quidẽ specie semp definitio compo
nit̃ ex rebus posterioribus, ex quo
ei non sunt res priores ea, & istę sese
excedunt fm̃ propinquitatem & re
motionẽ, & conuenientior illarum
rerum, q̃ notificant rei drĩam, est il- D
la, q̃ est magis propinqua. v.g. defi-
nitio excelsi Creatoris est ꝙ ipse sit
motor vniuersi, aut ꝙ ipe sit forma
vniuersi: in secũda aũt parte, cui in-
uenitur prioritas & posterioritas si-
mul, conuenit ꝙ sit definitio ex re-
bus prioribus, & non vtunt̃ in illa
posteribus nisi ad patefaciendũ, aut
de ĩ quo fuerit posterius notũ apud
nos, & ascendemus & procedemus
ex illo ad prius. Gratia exempli de
hoc priori, si quis definiuerit homi
nem p aĩal rõnale. exemplũ aũt po-
sterioris est, si quis ipsum definiue-
rit ipsum ꝙ sit aĩal rectæ staturę am E
pli pectoris. Hæc itaque est diuisio
definitionum ex parte eorum, ex
quibus componuntur.

De formalibus definitionib⁹. Definitionũ iterũ est alia diuisio,
qm̃ q̃dã earum sunt, quas inesse de-
finito est notũ ab initio rei, & singu
las partes ipsarũ singulis illi⁹, & hęc
definitionũ spẽs numerabit̃ inter ꝑ-
missas primas, & vocabit̃ hęc demõ
strationis principium. v.g. de defini-
tione circuli ꝙ ipse sit figura, quam
circuit vna linea, in cuius medio est
punctus, à quo oẽs lineæ exeuntes
ad circunferentiã sunt æquales. Et
q̃dam earũ sunt, quas inesse defini- F
to nõ est notũ, siue partes inesse sin-
gulæ singulis sit notũ, siue non sit
notũ. Exẽpli gr̃a de illa, quã inesse
definito nõ est notum, nec singulas
suas ptes singulis illi⁹ ꝑtib⁹, vt dicen
do ĩ definitione eclipsis Lunę, ꝙ sit
priuatio sui luminis ob ĩterpositio-
nẽ terrę ĩter eã & solẽ, sequit̃ ĩde ꝙ
lumẽ Lunę d̃ficiat ĩ sua sub̃a, donec
p demrõnẽ oñdat̃ ꝙ suũ lumẽ ema-
net à Sole. Exẽplũ ãt illi⁹, cui⁹ ptes
singulas singulis ineẽ sit pse notũ, &
ipsã ineẽ definito sit ignotũ, ẽ dicẽ-
do,

G do, ĩdefinitiõe eclipſis Solis, φſit occultatio ſui luminis oboccurſũ aliq̃rum ſtellarum inter nos & ipſum, qñ enim notũ fuerit φ eclipſis Solis ſit occultatio ſui luminis, ſequiť inde neceſſario, φ ſit occultatio ob occurſum aliquarũ ſtellarum inter nos & ipſum. Tertia aũt pars definitionum eſt, cuius aliquas partes notum eſt ineſſe definito, & aliquas non eſt notum, & hæc iterũ eſt duarum partium, q̃dam earũ eſt, cuius ignotum põt verificari de definito p demonſtrationẽ pp notum, & hęc eſt, q̃ vocať definitio poſitione differens, q̃dam vero ſunt, de quib⁹ eſt
H hoc impoſſe. Ad explicationem vero primæ definitionis procedemus ad id, cuius formatio ẽ difficilis duabus vijs, vel via diuiſionis, aut via compoſitionis. Diuiſio quidem eſt φ aduertamus genus magis ꝓpinquum, vt ipſum cognoſcamus de illo, cuius definitio intẽdiť, & diuidamus illud p dñias eſſentiales, p quas diuidiť prima diuiſione ſm modũ ipſius quod quid eſt. Deinde conſiderabimus ipſam rem definitã, ſub qua oppoſitarum, p quas illud gen⁹ diuidiť, ingrediatur. Dum aũt inue
I nerimus, φ ingrediať ſub altera earum, conſiderabimus aggregatum ex hoc genere, & differentia, quia ſi illud inuenerimus æquale definito, & conuerteť ſecum, iam attigerim⁹ noſtrum propoſitũ. Si aũt non fuerit æquale, & fuerit magis vľe, diuidemus illud aggregatum ex hac differentia & genere, vt fecimus de primo genere: & iterum conſiderabim⁹ ſub quo oppoſitorum ingrediatur nomen definiti, quo inuẽto iterum cõſiderabimus aggregatum ex illis, an ſit æquale, aut inæquale, adeo φ finiať in ſpecie, cuius defini K tio intenditur, verbi gratia, φ intendam⁹ hoĩs definitionem, & accipiamus genus magis propinquum, qđ notificat hoĩem, quod eſt ipſum nutribile, & ipſum diuidamus p ſenſitiuum, & inſenſitiuũ, & inueniem⁹ hoĩem ĩgredi ſub ſenſitiuo, excepto φ illud eſt magis vľe, q̃ homo. Deinde diuidem⁹ ſenſitiuũ p rationale & irrationale, & inueniemus hominem ſubingredi rationale: & iterum conſiderabimus aggregatum ex toto hoc, quod eſt dictum, nutribile ſenſitiuum rationale, ſicq; inue
L niemus illud hoĩ æquale, & ſic cognoſcemus φ ſit eius definitio. Si aũt fuerit generi nomen accipiem⁹ illud in ſe, aut in ſua definitione, vt ſi vice nutribilis ſenſitiui diceremꝰ animal, ſi aũt non fuerit ei nomen accipiemus ipm̃ p ſuã definitionẽ.

De diuiſionis vtilitate pro definitionum formatione. Cap. 2.

Diuiſionis autem vtilitas eſt traditio ordinis partium definitionis in ſuis locis, & diſcernere rem ab eo, in quo põt aliquid ſecũ cõuenire p illud, qđ ipſum appropriat. Via vero cõpoſitionis eſt, dũ volue
M rimus definire aliquam vltimã ſpeciem, φ pſcrutemur p̃dicata de ſingulis notificãtibus de ea quid ſit, & ſecernemus illa, q̃ horum p̃dicatorum fuerint genera, & differentiæ, & abijciemus magis vľe, & plus continens ex generibus, quouſq; inuenerimus genus proximũ. Deinde accipiemus ex differentijs illam differentiam, q̃ fuerit magis propria in hoc genere, aut differentias. Dũ autẽ aggregatũ ex his fuerit illud, cuius ſumma ſit æqualis definito, iã inuenerimus rei definitionẽ. vt verbi

A bi gratia, dum nos volumus definire hoĩem, pſcrutabimur ſua prædicata ſm modum ipſius quod quid eſt nutribile, & aĩal, & rõnale, ſicq; ex his aggregabiť ſumma æqualis hoĩ. Si vero illud, cuius definitio intenditur, non fuerit ſpẽs vltima, ſed genus, ſub quo ſunt ſpẽs, via eſt ad extractionem ſuæ definitionis hoc modo, quia conſiderabimus ſpẽs, q̃ eſt ſub iſto genere, & accipiem⁹ ei⁹ definitionem, & definitionẽ ſui oppoſiti, deinde capiemus cõe illis, & erit definitio generis quod cõtinet has ſpẽs. Si aũt fuerit illud genus, cu
B ius definitio quæritur, iam factum eſt nobis id quod ſatis eſt. Sin autẽ faciemus hoc ẽt quouſq; pueniam⁹ ad gen⁹ q̃ ſit ę definitionis. verbi gratia, nam ſi nos voluerimus definire aĩal, accipiemus hoĩs definitionem, prout nouerimus, & definitionẽ oppoſitarum ſpecierum. Deinde auferemus illud, quo appropriať homo & ſpecies oppoſitæ ei, & remanebit eis cõis definitio animalis: hoc autẽ eſt, dum nõ acceperimus in hoĩs definitione, aut in definitione oppoſitarum ſpecierum gen⁹ ſm id, quod p ſuum nomẽ ſignificať, ſed ſm ſuã
C definitionem. Manifeſtum aũt eſt, φ hæ duæ viæ ſint poſſibiles in hac parte definitionũ, hoc eſt, φ ipſam ineſſe definito ſit p ſe notum, & ſiľr ſingulas ſuas partes ſingulas illius. Qn̄ enim illud non eſſet genus, qđ primo diuiſerimus notum ineſſe ipſi definito, differentię aũt, p quas diuiditur, fuerint notæ φ ĩſint ipſi generi, & aggregatũ ex illis fuerit notum ineſſe ipſi definito, eſt inutilis in via diuiſionis. Et ſiľr etiam, quando prædicata nõ fuerint ſm modũ, quo ſunt nota ineſſe illi, & nota in-eſſe ſibiinuicem, hoc nõ recipietur D ſecundum viam compoſitionis.

De ordine partiũ definitionũ in compoſitione.

Ordo vero partium definitionũ in compoſitione eſt, φ pponamus vľe, & id, cuius modus eſt mod⁹ materiæ, & poſtponamus particulare, & id cuius mod⁹ eſt modus formæ. Conſtituere vero ineſſe definito ſecundã partem definitionum, quas non eſt notum ineſſe definito, aut non eſt notum ſuas partes mutuo ineſſe, ac ẽt illas ſuas partes mutuo ſibiinuicem ineſſe, ſit per euidẽtiã, aut p demõſtrationem ſimpľr, quatenus non ſunt definitiones ꝓpriæ ſubſtantijs, qm̃ definitionibus pro- E prijs ſubſtantijs impoſſe eſt vti ĩ demonſtrationibus ſimpľr, ex quo illis non ſunt cauſæ priores, & notiores eis, excepto ſi fuerint illis accidẽtia. & hoc ſit ſm ſimilitudinẽ illius, quo res ſe habet in eclipſi Solis aut Lunæ, & vľr in definitionibus, quas nõ eſt notum ineſſe definito: & hæ quidem definitiones appellanť demonſtrationũ concluſiones. Loca vero, q̃ conferunt ordinationi generum, & differentiarũ, q̃ ſumunť in definitione & generi ipſarũ definitionum, non conueniunt noſtro propoſito. Huius.n. tractatus propo F ſitum fuit cõpendium. Et vt vľr inquam, illa conſtruunť ex definitionibus harum rerum, & ſuis proprietatibus, atq; ex ſuis accidẽtibus. Tertiæ vero partis, cuius quaſdam partes notũ eſt eſſe, & quaſdam nõ eſt notum, poſſe eſt quaſdam partes ei⁹ ineſſe definito oſtendere p demonſtrationem p alteram partem notã p ſe ineſſe ipſi definito: & hoc quidẽ conuenit partibus perfectis, quibus conuenit prædicatio mutua de ſe inuicem. nam in illis quidem ſit hoc poſſi-

G possibile,&pars,quam hic sumim' vocat demonis principium, altera aut pars verificata vocat demonis conclusio, & huius definitionis aggregatu nuncupat demostratio differens positione, qm non est differentia iter illa & demonem simplr, nisi p modu compositionis & ordinationis, illud.n. sumit in definitione sm modum coæquationis, in demonstratione vero sm modu prædicationis. Ac et, qa pars posterior in definitione est prior i demone. v.g. quia loci definitio est, q sit vltimum corporis ambientis, & aliquas

H partes hui' definitionis notum est inesse definito, videlicet, du dicim' q sit ambiens: Aliquę aut sunt, quas non est notu inesse, vt dum dicim' q sit vltimum corporis, multi.n. viri opinati sunt, q loc' sit vacuu, qn vero pmutauerimus hunc ordine huius definitionis poss erit, q verificemus parte ignota p nota, vt si dixerimus locus est ambies, & ambies, inquantu est ambiens, est vltimum corporis, quod de foris est: coclusio itaq; fit, locus est vltimu corporis, qd de foris est. Dum itaq; commonstratu fuerit hoc pmutabimus illud

I in ordinem definitionis, & dicem', locus est vltimu corporis ambietis. Sicq; dria hic est, quam accipimus demonstrationis principium: gen' aut est, qd accipimus demonstrationis conclusionem, & sm hoc in hac parte est res p maiori parte. Qn autem contigerit in talibus, q pars, q est demonstrationis conclusio, fuerit definitio, & illa definitio, quę fuerit medius terminus, sit etiam definitio, quæ e causa definitionis ostesæ, hæc definitio erit perfectissima definitionum, & demonstratio, quę fuerit talis dispositiois, erit q largiet K

definitione esse, eiusq; causa simul, sicut largit demonstratio simplr re esse eiusq; causam simul. Et hęc est definitio, quam Arist. vocat demostrationem positione differentem. Et est vere cois duabus definitionibus rei, quarum altera procedit sm modum conclusionis demostrationis, & altera sm modum demonis principij. Et sm hanc consideratione vere dr, q definitiones sint tres: definitio procedens sm modu principij demonis, & definitio pcedes sm modum demrationis conclusionis, & definitio aggregas ambas res L

simul, q est perfectissima illaru. vt est gra exempli, oratio dicentis, nubes est, in qua ventus collidit, & in quo ventus collidit est sonus: coclu dit hinc, q in nube fit sonus. Du autem mutatus erit ordo huius demostrationis, & dicemus, nubes est, in qua est sonus ob ventum in ea collisum, hæc est tonitrui definitio: in talibus.n. quæsitis impossibile est, qui sit nois rei explicatio nota, quę res quæritur esse simplr, aut connexæ, i. sm quid. Et vltimum quidem est, vt quidam viri dicut, q inueniatur qn sumit sm eius definitionem, M

q in illa fit, quod procedit sm modum demonis principij, ac demonstrationis conclusionis. v.g. q ostendamus inesse nutribile ipsi hoi per sensitiuu, q est pars sui generis, qd est ipsum aial, & aliqn hoc inuenit in differentia, hoc est, q sit in ea, qd procedit sm modu principij demostrationis, & conclusionis demostrationis. v.g. dicendo, homo est cosulens cogitatiuus, & consulens cogitatiuus concipit: homo itaq; concipit, q duo hæc sunt partes definitio-

A nis ipsius rationalis. In hoc aut no sunt demonstrationes definitionis essentialiter nisi p accidens, nisi sit demonstratio continens definitionem, & definitionis causam, & scias hoc, quia est locus qui iam latuit multos expositores.

De qualitate faciendi demonstrationes & definitiones in artibus speculatiuis.

Cap. 3.

ARtes, vt alibi dictum est, diuidunt in tres partes, s. in artes, quaru finis e solu operatio, sicut est ars medicinæ, & cętere, siue operatio eius fuerit p syllogismum, & ex-

B perimentum, aut breui se expedies solo experimento: & in artes, quaru finis est solum scia: & hę quide sunt scię speculatiuę, sicut est scia naturalis, & ceteræ: & in artes adiuuantes istas, q sunt artes, q dirigunt intellectum ad pscrutatione haru duaru artium, & est ars logicæ, aut ei proportionalis. Nos aut primo intendimus hic consideratione artium speculatiuaru, & dicimus ex quo cum eo, q entia sunt multa, sunt et nimię conuenietię aliquo modo, oportet q inueniat inter artes conuenietia quędam, s. in subiectis & pmissis, &

C quæsitis, conuenit itaq; q dicamus in eis, quo appropriat vnaquęque ars, & quo mo appropriat, & i quo conueniunt, & quo modo coueniut. Sicq; dicimus, q artes & scientię speculatiuę sunt duaru partiu: ars vniuersalis, & est q considerat ens simpliciter, & proprietates, q ipsum sequutur, sicut sunt multitudo & vnitas, & potentia, & act': & ars particularis, & est quę considerat esse quid sit, & proprietates, q ipsum sequunt ex parte, qua e hęc res, prout est scia naturalis, & cęterę artes. Oes aut hæ artes differunt per sua subiecta, aut D

p differentiam modi considerandi in illis: & notum est, q, qn differut altero horum duoru modoru, differunt et per proprias pmissas, & ppria qsita. Qn vero differut sm hac consideratione, qdam sunt artes vniuersales, & illę sunt trium partium: ars primę philosophiæ, ars topica, & ars sophistica: & qlibet haru differt sm modum considerandi, vt diximus, & per principia, & finem, & per quantitatem scientiæ.

Modus vero considerandi in prima philosophia est intellectio entis sm dispositionem, qua est sm esse. Sua vero principia sunt principia vera, q definiuimus in his q prępositia sunt. Quantitas vero suę scię est rei intelligentia sm vltimum, quod est naturę hois illam intelligere. Finis vero illius est constituere finem causaru entiu: & hęc est humana pfectio, vt alibi ostesum est. Artis vero topicę cosiderationis de ente exemplum est consideratio vulgati, quo qritur rei confirmatio, aut ipsi' cofutatio. Et silr quantitas suę scię est cognitio vulgata. Sua vero principia sunt principia diuulgata q scripta sunt in libro Topicoru. F Et silr eius finis est ille finis, de quo ibi meminimus. Ars vero sophistica het sua principia, q sunt ea, de quibus ęstimat q sint vera cu no sint vera, & de quibus ęstimat, q sint diuulgata, cum non sint diuulgata. Finis vero suus est deceptio, & q ęstimet de habente ipsam pfectio & affluentia scientię, adeo vt sit p illam aliquod bonorum intellectualium. Quatitas vero suę scientię est illa, quę putatur esse scietia pręter quod ita sit.

Scientię vero particulares diffe-

Primę philosophiæ E consideradi modus

G runt discrimine suorũ subiectorũ, & p modum cõsiderationis illorũ, & iterum illarũ, ꝙ differunt p modum considerationis illorũ, ꝗdam sunt, quarum altera earũ est subalterna, sicut est consideratio Sphæræ simpl'r, & consideratio Sphærę mobilis, & quędam sunt quarũ neutra est sub altera, prout est maior pars illius in quo conueniunt habẽs Naturalem sciẽtiã, & habens sciẽtiã Mathematicam. Et manifestũ est, ꝙ, qñ differũt p alteram harũ differentiarum, differunt ẽt p sua propria principia. Scientiæ itaq; particularis sunt duæ partes, quædã earũ
H est scientia naturalis, ꝙ cõsiderat entia transmutabilia inquantũ transmutabilia sunt, & oĩa eis attributa ex parte, qua sunt trãsmutabilia, & vl'r principia propria, quibus vtunt̃ in hac arte, & quæsita proportionalia sunt huiusgeneris, qm̃ illa sunt res, in quarum definitione sumitur transmutabile, inquantum est trãsmutabile, aut illæ sumunt̃ in illi' definitione, prout sumimus ens transmutabile. Illarũ itaq; sunt quatuor causæ, ex quo non est posse, quin appareat materia in definitionibus fa-
I ctis in hac arte, & vbi apparet materia ibi ẽ efficiens, forma, & finis, hoc aũt nõ conuertit̃. Et ex illis est sciẽtia Mathematica, & illa vtiq; est cõsideratio de quantitate inuenta in corporibus sensatis, sed non ex parte qua sunt materiæ sensatę, sed qua sumuntur abstractæ fm suam orationem, & ideo in sua definitione non apparet materia. Qñ aũt hoc ita est, & non inueniunt̃ in eis duæ causæ, efficiens & finis, nisi p accidẽs, sed apparet in illis solum forma ex quatuor causis, quidam viri æstima-

uerũt ob ea esse separata fm orationẽ ꝙ sint separata fm esse. Nos aũt nescimus quo modo res sit hic. Et quædã partes harum scientiarum sunt vehemẽtis abstractionis, & ꝗdam sunt, quib' proprium est ꝙ inueniantur in materia, adeo ꝙ in his res finiat̃ in scĩa Naturali. Vehemẽtissime vero abstractionis à materia est Arithmetica, & post illã est Geometria, & est illa, cuius subiectũ est quantitas continua, qm̃ in summis harum duarũ scientiarũ nõ apparet penitus materia in definitionibus factis ex illis, vt dictum est in definitione paris, ꝙ sit numerus, q L
diuiditur in duas partes æquales, & prout dicimus in definitione circuli, ꝙ sit superficies, in cuius circunferentia girat linea vna, in cuius medio est punctus, à quo oẽs lineæ ductæ ad circunferentiã sunt ęquales. Et licet in definitione istorum sint sumpta genera in comparatione ad differentias, ꝙ sunt similia materijs, tñ non est eorũ materia, nisi fm nominis æquiuocationẽ. Iã aũt ostensum est, quale esse sit esse has definitiones, earumq; partes in Metaphysicis, ꝗdam vero sunt propiores materię, sicut scĩa Perspectiua & sciẽtia M
Musica, qm̃ scĩa Perspectiua considerat lineas, & multa illorum, ꝙ cõsiderat Geometra, sed geometra cõsiderat eas inquantũ sunt lineæ tñ, sed habens scĩam Perspectiuam considerat eas inquãtũ sunt lineæ radiosæ. Et sil'r Arithmetica cõsiderat ꝓportionẽ multiplicẽ & supparticularẽ, quaten' sunt ꝓportiones numerales, hñs aũt scĩam Musicã considerat illas, inquãtũ sunt proportiões sonorũ conuenientiũ sensui, aut illi discõuenientiũ, hoc est dissonorũ.

Vide 6. Met. t. c. 1. & 2. Phy. t. c. 17. & 18.

De

A *De Methodo demõstrationum in Practicis scientijs.* Cap. 4.

ET scientiarum particulariũ est scĩa practica. Hæc aũt scĩa considerat res, quarum operatũ est consiliũ, & electio ex parte qua hõ fit fœlix p illas, aut ei nocet̃ p illas. Qñ autem hæ sunt partes scientiarũ particularium manifestũ est, ꝙ istarum differunt subiecto, vt Arithmetica & Geometria, & ꝙ earũ differũt fm modum considerandi, & ꝙ earũ cũ hoc est alteri subalterna, & ꝙ nõ sũt subalternæ, vt est ars Medicinę, & scĩa Naturalis. Hæc.n. est practica,
B & hæc est speculatiua, hoc itaq; est in quo appropriatur ars, & quo modo appropriatur. Sicq; reliquũ est nobis dicere, quo modo cõueniũt, & in quo conueniunt. Dicimus itaque, ꝙ ipsæ conueniant in suis subiectis, & præmissis factis in eis, aut ĩ ipsis quæsitis, aut ꝙ quædam earũ vtitur pro principio illud, qđ ostenditur p demõstrationem in altera. Verbi gratia, scientiæ vl'es cõueniũt in suis subiectis, & differunt in modo considerandi, prout dixim'. Et sil'r scientiæ particulares conueniũt cum vniuersalibus in suis subiectis,
C qm̃ ipsæ sunt sub illis, & differunt, ex quo considerant illa non ex parte, qua sunt vniuersalia. Et sil'r sunt scientiæ particulares, quarum quædam sunt subalternæ aliquibus ipsarum. Illarum vero conuenientia in præmissis erit hæc, quando præmissæ non fuerint propriæ subiectis harũ artiũ, prout est res vni rei ęquales eædem sunt coęquales, & oĩs res est affirmatiua, aut negatiua. Vsus vero quarumdam scientiarum illo, quod verificatum est in alia, fit duobus modis, aut secundum signum,

aut secundum causam: dico secun- D
dum causam, quando id, quod continet sciẽtia prima, fuerit priusquã scientia secunda, prout est dispositio scientiæ Arithmeticę cum sciẽtia Musica, quoniam qñ habẽs musicam interrogatur de aliqua melodia, quare sit auditui concinna, dicitur, quia sit fm illam proportionẽ qua est, siue dupla, siue alia ex concinnis proportionibus. Signum vero est econtra, prout est habentem scientiam diuinam sumere esse numerum motorum ex numero motuum, quem sumit ab habente sciẽtiam astrorum Mathematicã. Sua E
vero conuenientia est, quando ostẽditur per demõstrationem quarũdam ipsarum id, quod ostẽsum est per demonstrationem alterius, & hoc non euadit quin sit de vno subiecto, aut de duobus subiectis. si autem fuerint de duobus subiectis est hoc possibile duobus modis, quorũ vnus est, ꝙ medius terminus in vna earum sit alius à medio termino in alia: sicut est conueniẽtia Arithmeticę & Geometriæ in ostendendo æqualitatem: quia Arithmeticus dĩcit, hic numer' est æqualis huic numero, quoniam in ipso est species F
paris & imparis, sicus ĩ illo, Geometra autem dicit, ꝙ hæc linea sit huic lineæ æqualis, quia exeunt à centro vnius circuli ad suam circunferentiam, aut quia exeunt centris duorum circulorum, æqualium ad suas circunferentias. Secundus autẽ modus est, ꝙ terminus medius in vna earum sit idẽ termino medio, qui est in alia, nisi ꝙ necessario oportet ꝙ in vna accipiatur fm vnam rationem, & in altera fm alteram intentionem. Sin autem non essent duo subie-

subie-

G subiecta in duabus artibus, sed vna esset subalterna alteri, erunt in vna arte. Verbi gratia, ꝙ Arithmetica demonstrationē ostendat, ꝙ superficies numeri resultãtis ex ductu duorum numerorum ad seinuicem sit æqualis superficiei resultanti ex ductu numeri, qui diuiditur in vnam quãq; partium alteri⁹, quia omnes partes rei coæquantur toti rei. Geometra autem verificabit hanc eandem rem hoc termino medio per lineas, prout dicit, ꝙ superficies resultans ex his duabus lineis sit ęqualis superficiei resultanti ex altera harũ H duarum linearum in singulas partes alterius lineæ, quoniam oēs partes rei coęquantur toti rei. Vterquę itaq; illorum vtitur in huius ostensione, ꝙ omnes partes coæquantur toti, sed vnus illud accipit vno modo, ex quo sunt partes numeri, & alter capit illud, aliter ex eo ꝙ sũt partes magnitudinis. Quãdo vero hoc fuerit de vno subiecto, oportet necessario ꝙ medius terminus in illa, sit alius à medio termino ĩ alia: hoc autem fit duobus modis, aut ꝙ in vna illarum sit euidentia, & in altera sit causa, prout Physicus ostendit I cœli sphæricitatem, eo quod sit substantia nec grauis, neq; leuis, Mathematicus autem hoc ostendit ex eo, ꝙ videmus stellas non occiduas. Prima itaq; demonstratio est simpliciter, & secunda est euidentia. Quòd vero ĩ vtraq; illarum sit causa, ostēdetur in artibus, quæ non considerant omnes causas. Possibile nanque est his modis ꝙ quædam ars verificet aliquam rem de aliquo subiecto per causam, quam cernimus in illa, & in alia arte hæc res verificet per alias causas, quę non apparent in prima arte, verbi gratia, quando ars K Mathematica non cõsiderat ex causis, nisi causam formalem tantum, vt fertur, & scientia Physica considerat quatuor causas. Potest itaq; inueniri in eis huiusmodi. vt gratia exempli, Mathematicus verificet ꝙ cœlum sit sphæricum, quia lineę exeuntes à suo centro ad eius circunferentiam sunt ęquales: Physicus autem verificat hoc, ex quo est corpus nec graue, neq; leue. Notum autem est ꝙ quæsita fiunt communia duabus artibus de vno subiecto, quando cõsideratio de hoc subiecto fuerit duobus modis, prout prædictũ L est. & ideo possibile est, ꝙ subiectũ concipiatur in altera illarum duarum, in rebus quas Mathematicus non potest concipere in sua sciẽtia, sicut ꝙ cœli sint corpora nec grauia, neq; leuia, & ideo non potest illorum sphęricitatē tradere ex hac parte: hoc autem inuenitur in omnibus artibus demonstratiuis, quæ conueniunt in subiecto, & differunt in modo.

Iam itaque ostensum est ex hoc sermone, quo modo conueniunt artes demonstratiuæ, & in quo conueniunt, & ex hoc ostenditur, ꝙ im M possibile sit habenti quamuis artē, quatenus est virorum illius artis, ꝙ perscrutetur principium suæ artis, neq; ꝙ ipsum constituat, si non fuerit per se notum, nisi accidentaliter. Et ideo artes speculatiuæ non solũ capiunt sua principia ex artibus demõstratiuis speculatiuis, sed etiam ex artib⁹ factiuis, prout est moris artis Musicę, ꝙ sumat sua principia ex ipsis factiuis.

Auer-

AVERROIS EPITOME IN LIB. TOPICORVM.

De regulis, quibus fiunt argumenta quæ Loca vocantur. Cap. I.

ET dicemus, qm̃ normæ exhibitæ in hac arte sunt duarum specierum, spēs agens, & spēs notificans: sicq; iam præcessit sermo de rebus, quib⁹ sciuntur spēs syllogismorum, & mo B di eorum: iam itaq; conuenit modo, ꝙ loquamur de normis, quibus poterunt fieri syllogismi: quia iam semitã scientiæ formæ rei est alia à sciã operationis eius. Veruntñ elegimus meminisse de normis agentibus in hoc genere cum eo, qd̃ pcessit de sermone nostro, ꝙ nos certe referemus de normis logicalib⁹ in hoc introductorio normas notificantes tñ, & hoc ratione alteri⁹ duarum rerum. Sed præstantior earũ est, qm̃ non declarant in oĩbus artibus demonstratiuis conclusiones sequentes ex principijs positis, sed di C mittemus illud perscrutãti in arte. Et ideo fuit vna rerum conditionatarum in hac arte, ꝙ sit habentibus ipsam talis potestas. Et cum res ita se habuerit, ista pars Logicæ est necessaria pfectæ artibus perfectis sm̃ quod sunt artes hoc nostro tempore. Et propter hanc eãdem rem nõ faciemus mentionem de his sermonibus, nisi de illis, quorum consuetudo est, vt veniant in vsum demõstrationis. Et hi sunt necessario duarum specierum, vel cões arti demõstrationis, & cæteris quinq; artibus, aut sunt pprij, quamuis plures eo D rũ sint cões. Sicq; nos secernemus id, quo erunt proprij, attamen normæ, quibus vtuntur sylli topici, & rhetorici non sunt necessariæ ad ad discendum artes pfecte, & præcipue Rhetorica, & Poetica, quia nõ sunt necessariæ ad addiscendũ artes speculatiuas. Normarum vero, quibus fiunt sylli topici, certe op⁹ est apud perscrutationem artiũ, q̃ nondum sunt perfectæ, sed ad illas, q̃ perfectę sunt iam nõ est opus eis, nisi ex parte illius quod melius est. Veruntñ alia intentio, qua visum est nobis ꝙ referam⁹ istas normas, ē, ex quo E demrãtio est ea, q̃ est præstãtissima rerum, quas intendimus. sicq; visi sumus nobis, ne abbreuiemus ĩ normis suis res necessarias ad attingendum ipsam, immo cum eis meminerimus de rebus, quibus erit comprehensio melior & nobilior. Et nõ est dubium, ꝙ optimũ in cognitione demrãtionis sit, ꝙ secernam⁹ ipsam, & meditemur sup operationē eius, hæc ergo est vtilitas, quam intendimus in hac parte Logicæ. Et manifesta est ex his, q̃ diximus, intẽtio sua, & ordo su⁹, & ꝓportio sua. & hoc est, q a hæc est pars sermonis F syllorum, & ē conueniat ꝙ legatur post cognitionem sylli, & specierũ eius & suorum modorũ, & ante librum Demonstrationis. Et qñ declaratę fuerint istę res, iam cõuenit, vt notificem⁹ primo quid sunt istę pmissæ sm̃ viam descriptionis, & de finitionis, & qualis est operatio earũ absolute. Deinde insinuabimus notitiã cuiusq; locorũ pticulariũ, & qualis est operatio eorum, quia cognitio instrumentorũ agẽtium est alia à cognitione actionis eorũ.

Via